

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Deres ref
200504026 EO HI/an

Vår ref
05/2573-7 KAW

Dato
03.01.06

NOU 2005:8 Likeverd og tilgjengelighet

Vi viser til brev fra Justisdepartementet av 7. juli 2005.

Flere av forslagene i NOU 2005:8 vil ha konsekvenser for kommunene. Etter vår vurdering vil det være behov for nærmere kostnadsberegning av konsekvensene for kommunene i en eventuell oppfølging av forslagene. Etter vårt syn må kostnadene tallfestes og kompenseres, og vi forutsetter at dette følges opp på vanlig måte i budsjettsammenheng.

Vi ber om å bli orientert om hvordan arbeidet med oppfølging av forslagene i NOU-en legges opp og hvilke punkter i forslaget Justisdepartementet vil arbeide videre med. Vi ber videre om å bli orientert om hovedtendensene i høringssvarene fra kommuner og fylkeskommuner.

Kommunal- og regionaldepartementet viser til at Bygningslovutvalget (BLU) sin utredning NOU 2005:12 "Mer effektiv bygningslovgivning" og Syseutvalgets utredning NOU 2005:8 "Likeverd og tilgjengelighet" begge har tatt opp problemet med tilgjengelighet for mennesker med nedsatt funksjonsevne i forhold til bygninger og opparbeidede uteområder rettet mot allmennheten. Vi merker oss at Syseutvalget foreslår en egen regel om bygninger og opparbeidet uteareal i sitt forslag til lov om forbud mot diskriminering på grunnlag av nedsatt funksjonsevne § 11.

Utvalgene har ikke foreslått samme løsninger. Det er imidlertid enighet mellom utvalgene om at det må stilles rettslig bindende krav overfor nybygg og bygg som tas i bruk til annet formål enn det opprinnelige. Det er uenighet om det skal stilles krav om

oppgradering av bestående bygg, reglens plassering og saksbehandlingen.

Formålsbestemmelsen

Vi viser til at Syseutvalget foreslår at universell utforming skal tas med i plan- og bygningslovens formålsbestemmelse. Bygningslovutvalget og Kommunal- og regionaldepartementet slutter seg til dette og vil innarbeide det i forslaget til ny lov.

Krav til universell utforming av nye bygg – forslaget § 11 første ledd

Bygningslovutvalget er i prinsippet enig med Syseutvalget i sak. Bygningslovutvalget anser begrepet ”universell utforming” for å være for generelt til å kunne brukes i forskriftene der man formulerer de spesifikke kravene. Utvalget ønsker å bruke et utvidet begrep, brukbarhet, som inneholder utforming men også andre elementer som funksjonskrav til ventilasjon mv.

Syseutvalgets forslag til en bestemmelse om at nye bygg skal utformes universelt vil uansett kunne oppfylles gjennom krav i plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter.

Kommunal- og regionaldepartementet slutter seg til Syseutvalget og Byggesaksutvalget når det gjelder reglens innhold, og vil arbeide videre med lovforslaget med denne forutsetningen. Vi vil vurdere begrepsbruken videre i arbeidet.

Plikt til universell utforming av eksisterende bygg – forslaget § 11 andre ledd

Syseutvalgets forslag til § 11 andre ledd innfører en regel om at eksisterende bygg og oppholdsareal rettet mot allmennheten skal være universelt utformet innen 2019. Unntak kan gjøres der det foreligger vernehensyn eller andre særlig tungtveiende grunner, jf. forslaget § 11 fjerde ledd.

Bygningslovutvalget har ikke funnet grunn til å innføre en slik regel. Etter vårt syn bør ikke innføringen av en slik regel avfeies uten videre, men kostnadene for samfunnet og eventuelle alternative løsninger bør utredes grundigere. Dette kan gjøres parallelt med arbeidet med endringer i bygningsdelen av plan- og bygningsloven.

Innføring av krav til eksisterende bygg mv. vil kunne rette opp et noe forsømt kapittel i norsk bygningshistorie. Prinsipielt sett kan man si at dette er utgifter samfunnet har pådratt seg som resultat av egen forsømmelse. Kompromisser kan tenkes. Man bør ha i betraktning at kravene til tilgjengelighet har eksistert lenge. Om man tenker seg regelen innført om 14-15 år, spør det om det er mange bygg igjen som ikke har vært vurdert etter reglene om nybygg, eller har blitt bygget om slik at bygget har kommet inn under reglene av den grunn. Det kan også vurderes om det er viktigere med universell utforming av enkelte bygg i forhold til andre.

Universell utforming og prosessen for plan- og byggevedtak – forslagets § 11 tredje ledd

I § 11 tredje ledd foreslår Syseutvalget en plikt for plan- og bygningsmyndighetene til å sikre at kravene til universell utforming blir fulgt ved behandling av planer og søknader etter plan- og bygningsloven. Bygningslovutvalget viser til at denne plikten følger av plan- og bygningslovens alminnelige regler slik de framgår av deres forslag. Det er derfor unødvendig med egen bestemmelse om dette. Kommunal- og regionaldepartementet slutter seg til Bygningslovutvalgets synspunkt, og viser i tillegg til at det er uheldig å spre saksbehandlingsregler rundt i lovverket.

Egen dispensasjons- og klageordning – forslagets § 11 fjerde og femte ledd

Syseutvalget har foreslått en egen dispensasjonsordning fra kravet om universell utforming. Formuleringen av dispensasjonsvurderingen avviker fra plan- og bygningslovens alminnelige regel. Istedenfor klage til fylkesmannen, innfører man Likestillings- og diskrimineringsnemnda som klageorgan. Bygningslovutvalget slutter seg ikke til forslaget. Dette utvalget viser til at det skal mye til for å dispensere fra kravet til universell utforming når det er nevnt i formålsbestemmelsen. Fylkesmannen innehar tilstrekkelig kompetanse til å vurdere slike klager. Kommunal- og regionaldepartementet slutter seg til dette, og påpeker det uheldige ved å ha to parallelle løp for klage på vedtak truffet av plan- og bygningsmyndighetene.

Egen forskriftshjemmel – forslagets § 11 sjette ledd

Syseutvalget foreslår en egen forskriftshjemmel for å kunne gi nærmere regler om universell utforming. Kommunal- og regionaldepartementet vil vise til at det er tilstrekkelig forskriftshjemler i plan- og bygningsloven til å sikre gjennomføringen av universell utforming. Ved å innføre et annet regelregime vil man fragmentere og spre de krav som stilles til byggetiltak og gjøre det vanskeligere både for lokale myndigheter, utbyggere og andre brukere å få oversikt over hvilke krav som stilles.

Søksmålskompetanse for statlig plan- og bygningsmyndighet – forslagets § 11 syvende ledd

Syseutvalget foreslår at statlige myndigheter får hjemmel til å gå til sak mot diskrimineringsnemndas avgjørelser i dispensasjonssaker. Dersom kravene i § 11 første og andre ledd gjennomføres i plan- og bygningsloven, blir denne bestemmelsen uaktuell.

Annet

Vi viser for øvrig til NOU 2004:22 *Velholdte bygninger gir mer til alle* og drøftelsene der av utfordringer og virkemidler angående vedlikehold av kommunale bygg.

Oppsummering av ovenstående

Kommunal- og regionaldepartementet mener intensjonen bak Syseutvalgets forslag til

§ 11 best oppfylles gjennom plan- og bygningslovens regelverk og innenfor denne lovens system. Skulle utvalgets forslag få gjennomslag kan gjennomføringen av kravene til universell utforming bli svekket ved at reglene blir utydeliggjort og prosessen unødig komplisert. Universell utforming sikres etter vårt syn best ved at kravene inngår som en del av de alminnelige krav som stilles til tiltak etter plan- og bygningsloven.

Om de enkelte forslagene og konsekvenser for kommunen

Det foreslås en plikt til individuell tilrettelegging (§ 10), som retter seg direkte mot kommunal virksomhet: skole, barnehage, dagaktivitet og avlastningstilbud. I den grad det er aktuelt å følge opp dette lovforslaget, vil det etter vårt syn være nødvendig å vurdere nærmere i hvilken grad lovforslaget faktisk medfører utvidede plikter for kommunene i forhold til gjeldende regelverk, og eventuelle merkostnader som følge av dette. Ved en eventuell oppfølging av forslaget vil det etter vår vurdering være naturlig å vurdere nærmere om eventuelle bestemmelser om tilrettelegging av tjenestetilbudet på sektorområdene bør reguleres i en eventuell egen diskriminerings- og tilgjengelighetslov, eller om det er mer naturlig å regulere dette i særlov (for eksempel opplæringsloven og barnehageloven). Videre foreslås det en plikt til generell tilrettelegging (§ 9). Utvalget har ikke redegjort for i hvilken grad forslaget vil pålegge kommunene mer enn det som følger av gjeldende regler. Selv om plikten til tilrettelegging ikke gjelder der hvor kostnadene blir uforholdsmessige, kan det etter vår vurdering likevel bli tale om ikke ubetydelige kostnader. Vi viser i den sammenheng til at kommunal tjenesteyting har et meget betydelig omfang både i tjenestenes art og antall tjenestesteder.

Det foreslås også at den kommunale sosialtjenesten skal tilby en ordning med personlig assistanse og tilby dagaktiviteter til mennesker som på grunn av nedsatt funksjonsevne ikke har mulighet til å delta i arbeidslivet. Utvalget foreslår at bestemmelsene innføres som individuelle rettigheter etter sosialtjenesteloven (§ 4-2). Etter vår vurdering kan individuelle rettigheter som den enkelte kan påberope seg overfor kommunene begrense handlingsrommet til de folkevalgte i kommunene og begrense mulighetene til prioritering og samordning av tjenestetilbudet. Derfor er det viktig at individuelle rettigheter bare innføres når dette har sterke begrunnelser i nasjonale hensyn som likhet og rettsikkerhet. Vi ber om å bli trukket inn i en eventuell oppfølging av dette forslaget. Endelig foreslår utvalget regler om sanksjoner ved brudd på den foreslåtte diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Etter vår vurdering bør en være varsom med bruk av økonomiske sanksjoner ovenfor kommunene, og vi viser i den sammenheng til NOU 2004:17 *Statlig tilsyn med kommunesektoren* og drøftelsene der angående bruk av økonomiske sanksjoner ovenfor kommunene.

Forslag til endringer i boliglovene

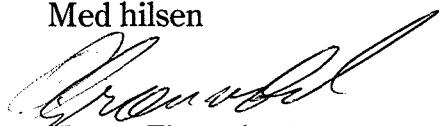
Boliglovgivningen inneholder i dag forbud mot diskriminering på grunnlag av etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, religion, livssyn eller homofil orientering. Departementet har lagt vekt på å gjøre reguleringen mest mulig fullstendig og

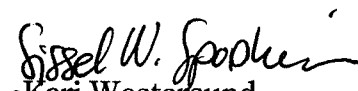
opplysende for aktørene på boligmarkedet. Formålet med reguleringen er å medvirke til å redusere omfanget av denne type diskriminering, og således hjelpe disse grupper inn på boligmarkedet.

I NOU 2005:8 foreslås det en utvidelse av forbudet slik at det også henvises til diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne og likestilling mellom kjønnene. Reguleringen vil være mer fullstendig ved en slik henvisning. Kommunal- og regionaldepartementet er derfor enig med utvalget i at det også henvises til slik diskriminering, men har derimot merknader i forhold til utforming av ordlyden i bestemmelsene i boliglovene.

Kommunal- og regionaldepartementet støtter ikke forslaget til utforming av lovtekstene i boliglovgivningen. Departementet ønsker å beholde dagens lovstruktur, og innarbeide de nye lovhenvisningene i denne. Dagens lovstruktur er mer opplysende for aktørene på boligmarkedet, og dette vil i større utstrekning kunne bidra til å redusere omfanget av denne type diskriminering. Det er også uklart hva som menes med den foreslåtte ordlyd "*tilsvarende diskriminering*". Vi ber om å bli trukket inn i den videre lovutformingen når det gjelder boliglovene.

Med hilsen

for Hanne Finstad e.f.
avdelingsdirektør

for Kari Westersund
rådgiver